

סימן קצט

שמש המשרת המסובים - צירופו
לזימון אפילו לא אכל אצל השלחן

א. סעי' א', שו"ע: השמש שאכל כזית מזמנין עליו. ואף שלא קבע עצמו בשלחן עמהם שאוכל מעומד וגם הולך וכא באמצע אכילתו ואין לו קביעות כלל עמהם אפ"ה מצטרף, שכיון שדרך אכילתו בכך זו היא קביעתו. וגם אסור¹ לו ליחלק מהם ולכרך בעצמו ללא זימון, וגם יכול² להיות הוא המזמן.

ויש³ הכותבים שבדורות האחרונים שבהרבה מקומות אין נוהגים שהשמש אוכל בעמידה ותוך כדי שמשרת את המסובים, אלא מיסב בסוף הסעודה או בין תבשיל ותבשיל ליד איזה שלחן ואוכל כדרך כל הארץ, לכן אין לנו דין שמש, ואין⁴ לנו אלא כפי מנהג המקומות.

לצרף לזימון אנשים שאינם שומרי
תורה ומצוות

ב. סעי' ג', מ"ב סק"ב: וכל שכן מי שהוא רשע ועובר עבירות בפרהסיא דאין מזמנין עליו. ועיין ביה"ל. וכתבו פוסקי זמננו⁵ שאין הדברים

גרדא (ואפילו⁶ בחדר אחר ובדירה אחרת), כששומע אחרים מזמנים אומר אחריהם כפי הנוסח שהם אומרים, ואפילו בהזכרת השם. ומיהו כל זה דווקא כשאכל⁷ שיעור כזית או שתה שיעור רביעית (ובזה אומר אחריהם אפילו דעתו להמשיך אכילתו ושתייתו אח"כ, וא"צ כלל להמתין עד אחר ברכת הזן של המזמן שהרי בלא"ה אינו מצטרף לזימון שלהם), אבל אכל פחות מכשיעור או אפילו אכל יותר מכשיעור אך⁸ כבר בדרך ברכה אחרונה אינו עונה אחריהם אלא כנוסח הנ"ל אות א' ברוך וכו' ומבורך שמו וכו'.

נוסח הענייה למשתתף בשמחה
נישואין ללא אכילה ושתייה

ג. מ"ב סק"ו: ובברכת נישואין עונה "ברוך אלהינו ומבורך שמו תמיד לעולם ועד שהשמחה במעונו". ומקורו בעטרת זקנים על גליון השו"ע בשם מהר"ש מלובלין, וסיים דבריו בכתבו "לעולם ועד שהשמחה במעונו וכו'", וכבר תמהו בא"ר ומאמ"ר על לשון 'וכו', ומכח זאת הוכיחו שטעות יש כאן וצריך⁹ לומר 'ברוך אלהינו שהשמחה במעונו ומבורך שמו תמיד לעולם ועד'.

שעה"צ סי' קצ"ז סק"י) אלא אכילה ושתייה כלשהי. 6. אשל אברהם מהדו"ת דאי בעי היה באפשרות להצטרף ע"י שמש (ומיירי לענין ברוך הוא ומבורך וכו' אך ה"ה אם אכל לענין ברוך וכו' שאכלנו דמאי שנא), ועיין לעיל סי' קצ"ג אות ט' דהיינו דווקא כשאין דבר טינוף וכו' מפסיק ביניהם, עיי"ש. 7. שו"ע הרב סעי' ב'. 8. שם. 9. וכן הנוסח בליקוטי מהרי"ח, ובכה"ח סק"ד מנסה לישב קושית הא"ר על נוסח וכו'.

קצט - 1. כמבואר בשו"ע סי' קצ"ג סעי' ב'. 2. ואם הוא המזמן בעשרה צריך לישוב עם המסובים, אך אם אינו הוא המזמן אלא עונה אחר המזמן אפשר שכשם שאכילתו ושתייתו בעמידה ובלי קביעות כמו"כ ענייתו לזימון יכולה להיות באופן כזה ואין בזה משום לאו אורח ארעא (ולעיל סי' קצ"ד סעי' ב'). וכ"מ מסתימת הפוסקים שלא העירו בזה כלום, אך עדיין צ"ע בזה ובפרט אם אין עשרה בלעדו. ובשלשה בלא"ה אפשר לצרף גם את העומד כל שרואים אותו ואפילו אינו שמש, וכנ"ל סי' קצ"ד אות ד'. 3. כה"ח סק"א בשם פתח הדביר סי' קצ"ז, והו"ד גם בשד"ח אס"ד מערכה ז' אות ח'. 4. סיום דברי הכה"ח שם, ושור' בס' זימון כהלכתו פ"ב הערה י"א הנדמ"ח מביא בשם הגרי"י פישר שליט"א שיש לנו בזמננו דין שמש ומצטרף בלי קביעות. 5. עיין לעיל סי' קל"ז אות ב', ולענינו בדין זימון כתבו מפורש בזה בשו"ת קנין תורה ח"א סי' נ', ובס' וזאת הברכה פ"ד בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, וע"ע